

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA BOSANSKI, HRVATSKI I SRPSKI JEZIK

**Žargon učenika OŠ „Safvet-beg Bašagić“ u Sarajevu
(završni magistarski rad)**

KANDIDAT: Amra Franca

MENTOR: Prof. dr. Senahid Halilović

Sarajevo, oktobar 2022.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
PREDMET, CILJ I METODE RADA	5
DEFINIRANJE ŽARGONA.....	6
TERMIN ŽARGON	10
TERMIN ARGO	11
NASTANAK ŽARGONA.....	12
OSOBI NE ŽARGONA	13
SARAJEVSKI ŽARGON NEKAD	16
ŽARGON SARAJEVSKIH OSNOVACA U OŠ "SAFVET-BEG BAŠAGIĆ"	17
STATUS ŽARGONA.....	35
ZAKLJUČAK	37
LITERATURA.....	39

UVOD

Žargon je jezičko obilježje unutar razgovornog stila koje sve više ulazi u standardni jezik. Posmatra se kao govorna, jezička, sociološka, semantička, leksička kategorija koja „kviri jezik“ ili pruža jezičke slobode na bazi metafore, elipse, sinegdohe. Žargonski izrazi prepoznatljivi su na društvenim mrežama, u medijima, u formalnoj i neformalnoj komunikaciji. Korisnici žargona svakodnevno su pod utjecajima novih tehnoloških, kulturnih, medicinskih, naučnih pojava u društvu te svjesno ili ne svakodnevni tvorci novih žargonskih leksema ili većih žargonskih jedinica – rečenica.

Dosadašnja istraživanja žargona zasnivana su na proučavanjima žargona kao pojma unutar razgovornog jezika i razgovornog stila pod načelima funkcionalne stilistike, sociolingvistike, semantike kao i opće lingvistike. Kako žargonska leksika najčešće ima i geografske i vremenske granice, time su istraživanja na temu žargona nepresušan izvor materijala za obradu i interpretaciju.

Predmet ovog rada jeste žargon osnovaca OŠ „Safvet-beg Bašagić“. Anketirani su učenici od V do IX razreda, a rezultati su samo dokazali teorije koje smo o žargonu do sada poznavali.

Dosadašnja istraživanja o govoru i žargonu grada Sarajeva objedinjena su u radu *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, te stoga, ovaj rad će se bazirati na građi iz navedenog djela u smislu terminološkog i teorijskog određenja žargona i govora mladih, te na istraživanje o žargonu među osnovcima.

Kao podlogu za kompariranje rezultata ankete rad će koristiti *Rječnik sarajevskog žargona* Narcisa Saračevića.

U susjednoj Hrvatskoj istraživanja o žargonu mladih su znatno bogatija i složenija. Sistematizirane informacije o tome mogu se pronaći u diplomskom radu *Rječnik mladih* Ivane Mirošničenko.¹

Govoreći o vrstama žargona, pruža se lepeza različitih pitanja i odgovora. Tvorci žargona su različite grupe okupljene zajedničkim interesima uz svojstven i prepoznatljiv način izražavanja. Time dolazimo do različitih prepoznatljivih vrsta žargona, tj. različitih leksičkih i semantičkih tema. Ipak, kao posebna, najbogatija i najdinamičnija vrsta žargona izdvaja se žargon mladih koji će zauzimati najviše prostora u ovom radu.

¹ <https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1106/datastream/PDF/view>

Raniji radovi, istraživanja i predstavljanja žargonskih jedinica najčešće su podrazumijevala rječničko objedinjavanje žargonske građe. Međutim, kako sam već navela da je žargonska građa najdinamičniji proces u jeziku, time je nemoguće objediniti žargonsku građu u jednu cjelinu (rječnik) i smatrati da je takav dokument dostatan i apsolutan. Upravo je u radu *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik* (Halilović, Tanović, Šehović) istaknuta neuhvatljivost žargona kao razlog što je ostajao na marginama lingvističkih proučavanja.

Ako je jezik sistem u kojem je jedina konstanta da je sve varijabilno i podložno promjeni, žargon se uveliko može posmatrati prostorom za kontinuirana lingvistička, stilistička i sociolingvistička istraživanja.

PREDMET, CILJ I METODE RADA

Žargon, kao neodvojivi dio komunikacije pojedinih skupina, prepoznatljiva je osobina grupe te njenog izdvajanja u odnosu na veću cjelinu. U oblikovanju žargona veliku ulogu imaju spol, obrazovanje, dob, prostorna i vremenska odrednica. Radeći sa učenicima u osnovnoj školi te promatrajući načine oblikovanja jezika tako što svakodnevno formiraju tzv. *svoj jezik*, omogućeno mi je da pribavim sve potrebne informacije za izradu ovog rada. U svakodnevnom govoru učenici često i nesvjesno mijenjaju značenje i broj leksema koje koriste, zanemarujući odrednicu ispravnosti, standarda ili pravopisa.

Žargon se u osnovnoj školi kao nastavna jedinica obrađuje u devetom razredu, a do tada učenici se upućuju na to da su žargonski izrazi nedobrodošli u standardnom formalnom govoru ili upotrebi jezika (usmenoj ili pisanoj), a što bi moglo biti temom nekih drugih istraživanja.

Rad je urađen nakon anketiranja učenika, sistematizacije povratnih informacija te će svi rezultati biti detaljno pojašnjeni, komparirani i analitički predstavljeni dijagramima.

U izradi rada učestvovalo je 10 učenika, 5 dječaka i 5 djevojčica od petog do devetog razreda (iz svakog razreda po dvoje).

Učenici su samostalno radili ankete uz dozvolu za konsultacije s vršnjacima iz svog odjeljenja.

Rad će sigurno pomoći u praćenju razvoja žargonskih izraza među najmlađima. Svaki rad na temu žargona može ukazati i prikazati vremenske, teritorijalne, sociološke (pa i etničke) karakteristike jednog prostora.

DEFINIRANJE ŽARGONA

U razgovornom jeziku u cilju jednostavnije, slikovitije ali i brže, kraće komunikacije, ljudi govore i različitim žargonima.

Pojam žargona definiran je kao poseban govorni jezik neke uže skupine koju vezuje zajednički interes, bilo to poslovni (profesionalni žargoni) ili neki drugi (generacijski).

Osim socioloških zapažanja o žargonu, Radovanović utvrđuje: “Žargoni... redovno zadržavaju gramatički sistem jezika kojem pripadaju... ali svoju funkcionalnu jezičku distinktivnost grade na specifičnoj leksici, menjajući značenje postojećim rečima, najčešće uz pomoć postupaka metaforizacije (ali i na druge načine)” dodajući kako se u pojedinim segmentima čak mogu “narušiti neke važne pravilnosti funkcionisanja gramatičkog sistema”.²

Narcis Saračević smatra da žargon nastaje radi oponiranja standardu i upotrebljava termin kolokvijalni govor ili govorna varijanta.

Bugarski posmatra žargon kao svaki neformalni govorni varijetet koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar određene društvene skupine te je stoga obilježen leksički, frazeološkim i nekada sintaksičkim jedinicama.

Marina Katnić-Bakaršić definira žargon specifičnom stilski markiranom vrstom upotrebe jezika ograničenom na određene grupe.

U procesu identifikacije da li je neka leksema žargonizam, najadekvatniji kriterij je kontekst koji upućuje na zaključak da je npr. riječ *bojler* u rečenici *On ima bojler, i to pozamašan*, žargonizam sa značenjem: “velik stomak”. Iz konteksta se na taj način izvode semantičke ali nerijetko i morfološke promjene.

S obzirom na shvatanje jezika kao promjenjive kategorije, a imajući u vidu bogatstvo vidova jezičke upotrebe, svaki od njih traži kontinuirano praćenje, izučavanje i predstavljanje. O načinima jezičke upotrebe govori stilistika koja sve više pomjera granicu sa izučavanja jezika kao „pravilnosti“ na jezik kao oslikavanje izražajnim mogućnostima. Žargon, ali i dijalekt te obimnost i šarenilo razgovornog jezika, složenost semantičke strukture riječi ostaje nepresušan izvor istraživanja.

Kompleksnost u odnosu između referencijalne do metaforične strukture riječi otvara puteve za nastanak različitih stilova i lingvističkih i stilističkih izučavanja.

² file:///C:/Users/S/Downloads/Zargon_ilijaskih_srednjokolaca.pdf

Žargonizmi su sastavni dio svakog jezika, pa tako i bosanskog. M. Radovanović žargon promatra kao najizrazitiji primjer socijalno motiviranoga jezičkog raslojavanja, svrstavajući ih u sociolekte, koji “odlikavaju razlike između pojedinih društvenih celina u okvirima govorne zajednice, među društvenim grupama, strukturama, slojevima”. Žargonizmi imaju funkciju da označavaju predmete, pojave, pojmove koji u standardnom jeziku imaju svoje standardne nazive, ali govornik ih upotrebljava i kako bi se uključio u skupinu ili identificirao sa skupinom kojoj pripada pa se može posmatrati i odlikom samoidentifikacije.³

Žargon često ima pejorativno, pogrdno značenje te se njihova upotreba ne preporučuje u standardnim upotrebama jezika (školama, ustanovama, naučnim radovima...). Žargonizmi mogu da traju jedno vrijeme i nestanu iz jezika ili da promijene svoj oblik i značenje. Ubrajaju se u leksiku ograničene upotrebe.

Ne pripadaju standardnome jeziku jer se riječi izobličavaju i/ili upotrebljavaju u izmijenjenom obliku. Do sada smo uspjeli definirati različite vrste žargona: šatrovački (općenito govor ulice), *vojnički žargon*, *mornarski*, *zanatski*, *sportski*, *đački*, *studentski*, *žargoni hobija* (*lovački*, *planinarski*, *žargon ribolovaca*...).

Najčešći i najplodiji je žargon mladih koji tako stvaraju svoju kulturu i govorom se izdvajaju iz svijeta odraslih. Evo nekih žargonizama iz ove skupine: *bubator* – osoba koja uči napamet; *buraz/burazer* – brat; *ćuza* – zatvor; *drpiti* – ukrasti; *đozle* – naočale; *frend* – prijatelj; *jaran* – prijatelj; *klinci* – djeca; *matorci* – starci, roditelji; *šveca* – sestra; *balavci* – nedorasla djeca; *pajkani* – policajci; *raja* – društvo...

Žargonom se njegovi govornici koriste za komunikaciju unutar grupe, dok se s onima koji ne pripadaju grupi biraju formalniji načini komuniciranja. Njime se pokazuje da govornik i sugovornik imaju prijateljski odnos te se postiže brz i osoban način komuniciranja. Na taj se način iskazuje i identitet govornika, tj. njegova pripadnost određenoj grupi. Također, mogao bi biti promatran i kao urbanolekt iako je zapravo urbanolekt gradski govor ili govor grada. Međutim, budući da žargon ima, kao jezična varijanta, društvene karakteristike te se ističe njegova urbanost, može biti promatran kao urbanolekt. Osim toga, posebnošću svog rječnika u kojemu se, među ostalima, zrcale grubost, ciničnost te pogrdnost žargona omogućuje iskazivanje različitih emocionalnih stanja, određenog stava, vrednovanje ili pak razbijanje

³ Šehović, „Leksika“, u: Halilović, S., Tanović, I., Šehović, A., *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet, Sarajevo, 2009.

nekih društvenih normi ili tabua (npr. upotrebljavajući riječi iz žargona mnogima je lakše govoriti o seksualnosti ili određenim dijelovima tijela i sl.). T. Sabljak navodi da su mlađe generacije najkreativniji dio tvoraca šatrovačkog, posebno učenici i studenti, jer najotvorenije prihvaćaju „dominirajuću kulturu“.⁴

Prepoznatljiva osobina mladih jeste bunt, sloboda, kreativnost, pa i odstupanje od normi. Takve karakteristike u jeziku su donijele mnoštvo novih izraza, metafora i fraza.

Rečenice mladih često su nepotpune, prelomljene, gramatički netočno oblikovane, „obogaćene“ engleskim riječima i često nerazumljive. Davorin Brajković navodi kako specifičan način govora i izražavanja mladih popraćen mimikom i gestama nije pojava samo današnjih generacija mladih. Svojim načinom govora izražavaju protest protiv tradicije i tradicionalnog, ali i protiv načina razmišljanja prethodnih generacija.⁵

Prepoznatljivo obilježje žargona jeste izdvajanje iz grupe, tj. u isto vrijeme pripadanje drugoj grupi. Također, žargonom mladi isključuju nepoželjne članove grupe. Oni se žele jezikom ili izrazom razlikovati od odraslih, pa čak i koristiti način izražavanja koji odrasli neće razumjeti. To postižu na različite načine: upotrebom posebnih govornog jezika, mimike, stranih riječi, prenesenim značenjem, neposrednošću, jednostavnošću i izravnošću. Žargonom se služe da bi iskazali dobnu pripadnost, uključili svoje vršnjake i ujedno isključili one koji im nisu vršnjaci.

Dakle, žargon podrazumijeva i dobne granice, jer često osim zanimanja, podrazumijeva i dobne grupe.

Autori koji su se više bavili ovom pojavom smatraju da taj jezik nastaje pod svojevrsnim pritiskom grupe, tj. nastaje kako bi se istaknule razlike prema odraslima. Jezik mladih jedan je od razvojnih stupnjeva prema jeziku odraslih, jezik mladih razlikuje se od jezika djece i jezika odraslih.⁶

Taj njihov jezik nastaje prema potrebama međusobne komunikacije te je sklon promjeni s obzirom na to da su mladi svakodnevno u različitim sferama interesovanja i različitim aktivnostima. Svaka generacija ima svoj rječnik, izraze i fraze koje koriste na svojstven način i koji će već sljedećoj generaciji biti potpuno nerazumljiv. Može se zaključiti da je žargon mladih na svojevrsan način jezik jedne generacije. Neminovno je da žargon kojim se služe

⁴<https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1106/datastream/PDF/view>

⁵Ibid.

⁶ Ibid.

mladi danas uglavnom preuzima riječi i izraze iz popularne kulture pod utjecajem medija, filmova, muzike, društvenih mreža i sl.

Međutim, osim u govoru, mladi žargon koriste i u pismu. Svakodnevna upotreba e-maila, pisanje poruka na različitim društvenim mrežama ili internetskim forumima te masovno kreiranje blogova i učešće na internetskim forumima sve više svjedoči o ovakvoj upotrebi jezika, žargona.. Upravo zahvaljujući medijima: radiju, televiziji i internetu period od pojavljivanja nove riječi do njenog prihvatanja se skraćuje.

Mladi žargonom žele i impresionirati druge, pratiti svjetska dešavanja, trendove, biti u toku sa svim tehnološkim, kulturnim, društvenim novinama mladih širom svijeta. Time njihov jezik dobija novu energiju, slikovitost i živost.

U žargonu mladih nalazi se velik broj stranih riječi, naročito onih iz engleskog i njemačkog jezika. Stranim riječima imenuju se nove pojave te se zamjenjuju udomaćene, poznate riječi.

Ne znati engleski jezik postaje gotovo kao biti nepismen. Prisutan je svugdje, a posebno je dominantan na internetu. Okruženi stranim jezicima mladi prihvataju ponuđenu jezičku građu stranog jezika, usvajaju je iz različitih razloga i u određenoj mjeri je prilagođavaju budući da je prevođenje stranih izraza koji velikom brzinom svakodnevno ulaze u jezik znatno sporije. Mladi u urbanim sredinama pod stalnim su utjecajem medija te tako učestvuju u savremenim kulturnim trendovima.

TERMIN ŽARGON

U stranim jezicima za pojam žargon koriste se termini: engl. slang i cant, fr. argot i langue verte, rus. plošnij jazyk, zast. i žargon, poljski gwara zlodziejska, češ. hantyrka, njem. Sondersprache, Rotwelsch, schwarze Sprache, Gruener, ital. gergo. U našem jeziku najčešći je termin žargon, te se kao takav on upotrebljava i u ovome radu.

Bugarski smatra da su moguće terminološke alternative – sleng, argo, šatrovački – “samo vrste žargona u jeziku”, te dodaje da se one “ne odnose na žargon u govoru, za koji nema posebnog naziva”.

U našoj jezičkoj praksi i žargonskoj leksici možemo govoriti i o terminu šatrovačkog govora. Za njega se zalaže T. Sabljak u predgovoru *Rječnika šatrovačkog govora* obrazlažući svoj stav činjenicom da je mjesto stvaranja ovoga govora – pod šatorima (Sabljak, 1981:5). Sabljak Rome apostrofira kao autore ovoga govora a tvrdnju potkrepljuje primjerima iz rada R. Uhljaka “Ciganizmi u šatrovačkom argou i u sličnim govorima”.

Slang je termin prisutniji na engleskome govornom području (u bosanskome jeziku u upotrebi je fonetska inačica sleng – nap. A. Š.).

Šehović žargonom naziva „svaki neformalni i pretežno govorni varijeteti nekog jezika koji služe za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i slično – čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno omeđena. Žargon je obeležen specifičnim jezičkim sredstvima, pre svega leksičkim i frazeološkim, a izuzetno i gramatičkim i fonološkim.“⁷

⁷ Halilović, S., Tanović, I., Šehović, A., *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet, Sarajevo, 2009.

TERMIN ARGO

Naime, žargon i argo se ponekad poistovjećuju, a ponekad razdvajaju, pa se u zavisnosti od stava koji zauzimaju spram ovoga pitanja lingvisti dijele u dvije skupine. No, kao što im je zajednička i inovativnost i promjenljivost, različita je svrha toga izdvajanja.

Porijeklo riječi argo ukazuje na to ko su pripadnici ove grupe koja se upotrebom ovih leksema želi izdvojiti, zaštititi i prikriti. Riječ argo, prvi put zabilježena u 17. vijeku, označavala je “grupu golja, lupeža i prosjaka”, kasnije zadobijajući nova značenja, od kojih je najčešće “govor lupeža i prosjaka” (Ilić, 1978:245). Za socijalno problematične skupine, vrlo često u sukobu sa zakonom, tajnovitost argoa bila je potreba. Namjera da se određena grupa ljudi izdvoji makar svojim govorom, koji često pretendira na tajnost, osnovna je odrednica termina argo.

Tzv. argo, ili jezik kriminalnoga podzemlja, kako neki tako tumače, jezik je kojemu je cilj da bude nerazumljiv i tajan, te predstavlja poseban oblik žargona. Kao takav stoji nasuprot onima kojima je taj termin sinoniman žargonu, slengu, šatrovačkom govoru.⁸

Česta predrasuda jeste poistovjećivanje žargona i vulgarnoga govora, na jednoj strani, te žargona i šatrovačkoga govora, na drugoj strani. O. Jespersen upozorava na pogrešnost ovakvoga stava ističući da “činjenica da neka riječ pripada dvjema kategorijama još ne poistovjećuje te kategorije” (Jespersen, 1970:141).

Žargon se stvara radi odbrane vlastite jezičke originalnosti, ugrožene ”napadima” općepoznatih značenja riječi koje se upotrebljavaju u svakodnevnoj komunikaciji. Prema O. Jespersenu, žargon (on ga naziva slangom – nap. A. Š.) je “iskaz čovjekove sklonosti prema igri” (Jespersen, 1970:130).

⁸ Saračević, Narcis, *Rječnik sarajevskog žargona – prilog leksikografiji bosanskoga jezika*, 2.izd., Vrijeme, Zenica, 2007.

NASTANAK ŽARGONA

Bugarski (2006:13) navodi deset načina nastanka žargona.

1. Metaforizacija: nova, žargonska značenja postojećih standardnih riječi često se izvode prenesenim značenjem (krtica/doušnik, patolog/duševni bolesnik).
2. Jezičko posuđivanje: odnosi se na fenomen jezičkog posuđivanja, ili preuzimanja često modificovanih posuđenica iz raznih jezika, danas najčešće engleskog (faca, spika, kul).
3. Permutacija slogova i glasova, uključujući i fonotaktički „nemoguće“ humorne inverzije (vozdra/zdravo, ćkofi/Fićko, Fića).
4. Premetaljke sa često novim slogovnim dodacima, po ustaljenim obrascima šatrovačkog tipa (ušaflanje/flaša, popoštopojepetopo/pošto je to).
5. Skraćivanja leksema (faks, profa, Amer, bus, koka).

Preostali načini nastanka žargonizama podrazumijevaju inicijale (šbbkbb/šta bi bilo kad bi bilo), slaganje (šverc komerc), slivanje (čoporativno = čopor + kolektivno) i sufiksaciju (crnjak, bezveznjak).

S druge strane, Šehović (u: Halilović, Tanović, Šehović 2009, 152–153) navodi:

- a) metatezu (vozdra/zdravo),
- b) igru riječi (očajavati/piti čaj),
- c) promjenu značenja riječi metaforizacijom (padobranac, pušač),
- d) apelativizaciju (frankenštajn/veoma ružna osoba),
- e) preuzimanje riječi iz stranih jezika, najčešće iz engleskog jezika (parti - engl. party/zabava),
- f) skraćivanje (glagol utušiti/imenica utuš; Amerikanac/Amer)
- g) kontaminaciju ili slivanje (škodilak = škoda + kadilak).

U analizi tvorbenih procesa Šehović analizira sufiksalsnu tvorbu, gdje razlikuje dva tvorbeni procesa – univerbizaciju i žargonizaciju.

Kada je riječ o tvorbi riječi, analiza korpusa ukazala je na to da je imenička sufiksacija „daleko najvažniji formalni mehanizam građenja žargonizama“⁹.

Mladi se često služe hiperboličnim načinom izražavanja te tako iskazuju svoj stav prema osobi kojoj se obraćaju ili općenito prema nečemu o čemu govore.

Kao neke od načina tvorbe žargonizama autorica ističe *strane riječi*, koje, uz osnovno, dobijaju i druga značenja, najčešće na osnovi asocijacija. No najproduktivnija je tvorba s pomoću prenesenoga značenja od domaćih riječi putem *metafore*, personifikacija ili sinestezija. Treći su način tvorbe *neologizmi*, npr. *čipelatrans* ‘šetnja, pješaćenje’; *ćoroskop* ‘naočale’; zatim *skraćivanje* riječi: afereza, npr. *péle1* ‘cipele’; apokopa, npr. *ćipe* ‘cipele’; i, rjeđe, sinkopa, npr. *čvřka* ‘čtvorka, četiri’, *mája* ‘majica’.¹⁰

OSOBI NE ŽARGONA

Ranko Bugarski (2006:21) ističe kako se žargon odlikuje „jezičko stilskim svojstvima kao što su leksička produktivnost i inovativnost, gramatička fleksibilnost, semantička ekspresivnost (naročito u pravcu pejorativnosti i ironije), potom metaforičnosti asocijativnost, te humorno poigravanje zvukom i značenjem – neretko sa sasvim neočekivanim, pa i apsurdnim rešenjima koja upravo zato deluju efektno.“

Andrić u Dvosmernome rečniku srpskoga žargona i žargonu srodnih reči i izraza (1976, XIII–XV) smatra da su osobine žargona asocijativnost, tajnovitost, dvostruka igra sadržine i forme, pejorativnost, ironija i sarkazam, nadrealistički spojevi, nonsens, zvučnost, slikovitost, kontrast i hiperboličnost.

Šehović (u: Halilović, Tanović, Šehović 2009:148) uz sve navedeno dodaje i inovativnost, anonimnost stvaralaca, promjenljivost, semantičku polivalentnost žargonskih leksema i nadleksikalizaciju.

D. Andrić navodi jedanaest osobina žargona:

1. Asocijativnost – surla (dio tijela) je velik nos.

⁹ <http://ps.pfb.unbi.ba/wp-content/uploads/2018/05/PS-br-6-7-FE%C4%90A-IMAMOVI%C4%86-MERSINA-MUJAGI%C4%86.pdf>

¹⁰ file:///C:/Users/S/Downloads/33_prikaz15%20(2).pdf

2. Tajnovitost – kako značenje žargona ponekad može grančiti sa pejorativnim, u cilju izdvajanja grupe, korisnika iste žargonske riječi, česta osobina jeste čuvanje tajnovitosti. Npr. žargonizam *indijanac* u značenju “pretjerano našminkana djevojka”.

3. Dvostruka igra sadržine i forme – ”U izrazu imati pokvarene klima-uređaje (biti u klimakterijumu) ne samo da je u pitanju isti koren, nego i aluzija da je prilagođavanje promenama teže kad su uređaji pokvareni.” (Andrić, 1976:XIV).

4. Pejorativnost – ova osobina bi mogla postati predmetom zasebnog tretiranja. Žargon, kao što je rečeno, vrlo često nosi negativno, pogrдно značenje. Najčešće kategorije koje su izložene žargonskim promjenama su: dijelovi ljudskoga tijela: *balvani* – “debele noge”, *bojler* – “velik stomak”, *groblje* – “loši zubi”, *surla* – “velik nos”, *štapići/štapovi* – “mršave noge”; ženske osobe: *koka* – “djevojka”, *treba* – “djevojka”, *kebara* – “stara žena”, određene profesije: *drot* – “policajac”, *krvopije* – “laboranti”, *murijaš* – “policajac”.

S druge strane, često se i nazivi za određene profesije i etnike koriste u pogrđnome značenju: *glumac* – “osoba koja se predstavlja drugačijom no što jeste”, “osoba koja se u različitim situacijama drastično mijenja”, “osoba koja nešto želi sakriti”, “lažov”, “vječiti lažov”, “čovjek lijepoga izgleda koji se šepuri”, “prepotentna osoba, osoba koja nastoji dokazati da je najbolja”, *indijanac* – “primitivan čovjek”, “nediscipliniran čovjek”, “mangup”, “pretjerano našminkana djevojka”, *kinez* – “primitivan čovjek”, “nepoželjna prisutna osoba”.

5. Ironija i sarkazam – izražena osobina žargonizama jesu ironija i sarkazam kao u primjeru leksema *cvječka* u sljedećim značenjima: “osoba za koju se pogrešno smatra da je fina”, “osoba s nedostacima u karakteru”, “dvolična osoba”.

6. Nadrealistički spojevi – u žargonu se nerijetko pojavljuju izrazi čije povezivanje u cjelinu ostavlja dojam nečega nadrealnog. Takva je npr. frazema *brijati se gumicom* – “imati rijetku bradu”.

7. Nonsens – u žargonskim izrazima svakako ima žargonizama koje ne odlikuje logičnost – npr. leksema *krvav* ima sljedeća značenja: “efektan”, “originalan”, “smiješan”.

8. Zvučnost – zvučnost žargonskih riječi i izraza uglavnom se bazira na ponavljanju istih ili sličnih glasova i slogova: *šošon* – “osoba ruralnih manira”, “glupa osoba”; *hahari* – “agresivni i primitivni ljudi”.

9. Slikovitost – u cilju efektne i vjerodostojne komunikacije i izražavanja, ova osobina ističe se kao jedna od popularnijih: *antena* – “čuperak u kosi” ili *igla* – “mršava osoba”.

10. Kontrast – omiljena figura mladih. Česti su primjeri poput: *ludnica! kaos!* – “odlično!, sjajno!”, “zanimljiv događaj” ili *biser* – “glupa osoba”, “glupost”.

11. Hiperboličnost – misao *Crkao sam*, podrazumijeva krajnje granice umora.

Šehović dodaje još neke zanimljive osobine žargona.

1. Inovativnost – bitna odlika jezika, kao i žargona, jeste potreba za stalnim mijenjanjem značenja leksema, kreativnim i inovativnim leksičkim konstrukcijama.

2. Anonimnost stvaralaca – korisnici žargona najčešće jesu mladi, ali je stvaraoca ili autora nekog žargona nemoguće utvrditi.

3. Promjenljivost – ova osobina je razlog za nedovoljna i nekompletna izučavanja žargona. Mnogi žargonizmi egzistiraju kratko, a onda potpuno nestanu, ili bivaju zamijenjeni drugim žargonskim leksemama, što je obično posljedica novih kretanja u društvu.

4. Semantička polivalentnost žargonskih leksema – žargonizmi se u kratkom vremenu odlikuju multiplikacijom značenja: *ofirati se* – “ponižavati se, sramotiti se”, *izofirati* – “otkriti tajnu”, “ispričati novost/vijest”, “osramotiti nekoga”, “otkriti nekome, za njega povoljnu, šansu”. Ponekad se dešava da novostečena značenja postanu frekventnija, a žargonizam gotovo izgubi svoje prvobitno značenje.

5. Nadleksikalizacija – u žargonu postoje pojmovi označeni velikim brojem formi. To su obično nazivi za mladića, djevojku, dijelove tijela, svakodnevnih radnje/aktivnosti i sl. – dakle, leksika visoke frekventnosti. Ova se pojava smatra svojstvenom žargonu, a naziva se nadleksikalizacijom. Potvrđuju je sljedeći primjeri: djevojka – *frajerica, koka, meso, treba*; dosađivati – *daviti, gnjaviti, gušiti, masirati, peglati, tušiti*; grudi (ženske) – *baloni, cice/cike, dude, jabuke, lopte, nektarine, paštetice*; shvatati – *kapirati, kontati, kopčati, kužiti*.

Sve navedene osobine kazuju nam o potrebi stalnog izučavanja žargona svih grupa i korisnika.

SARAJEVSKI ŽARGON NEKAD

Prepoznatljiva odlika grada Sarajeva (osim kulture, historije, geografije, duha i hrane) jeste govor. O sarajevskom žargonu ispričane su razne priče i tekstovi od komičnog do formalnog karaktera. Sarajevski žargon karakteristična je crta sarajevskog duha. Ovdje su neke od prepoznatljivih starih žargonskih jedinica:

žargon	značenje
belaj	problem
bezze	bezveze
čvaka	budala
delegat / levat	naivčina
dilajla	budala
đimi ko Ćiro	strastven pušač
donji si jarane	biti oštećen
eki to	čuđenje, nevjerovanje
eo pomalo	evo pomalo
fakat	baš, činjenica
fata zjale	ne radi ništa
hipter	previše
idem u čaršiju	idem u grad
Jesil išo hećimu?	Jesi li išao doktoru?
kakav si	kako si
Ko koga ovdje šalta?	Ko kome ovdje laže?
kokuz	ostati bez novca
Koliko ti je to?	Koliko košta?
krampa	djevojka koja nije lijepa
laf	dobar, zgodan momak
ložiona	namjestiti nekome neku prevaru
ma beton	sjajno, odlično
mater	majka
mazija prava	prava zima
mojne mene folirati	nemoj mene obmanjivati
mrak	odlično, sjajno
ne tamburaj mi po živcima	ne nerviraj me
nemam ni cvaje	nemam ni 20 KM
ofirati	brukati
prejako	vrhunski
prof`sor	profesor
š`a ima ba	šta ima
ša mai	šta ima

side	gdje si
skontati/prekontati	shvatiti, razumjeti
šlajpek	novčanik
smuntati	prevariti
Šta si zajaho	Zašto si naporan
stari i stara	otac i majka
stipu me	pusti me
tabanati	hodati
trola	trolejbus
ukapirati	shvatiti, povezati sadržaj
vadiona	izvlačiti se iz situacije
vozdra	zdravo

Poznate su sarajevske šale, kraći vicevi, ali i cijele radijske i televizijske emisije nastale na temi sarajevskog žargona.

ŽARGON SARAJEVSKIH OSNOVACA U OŠ "SAFVET-BEG BAŠAGIĆ"

Pri anketiranju učenicima su ponuđena dva zadatka. U prvom zadatku ponuđeno im je 140 žargona, a oni su trebali obilježiti žargone koji koriste. U drugom zadatku učenici su obilježavali značenje u kojem koriste navedene žargone.

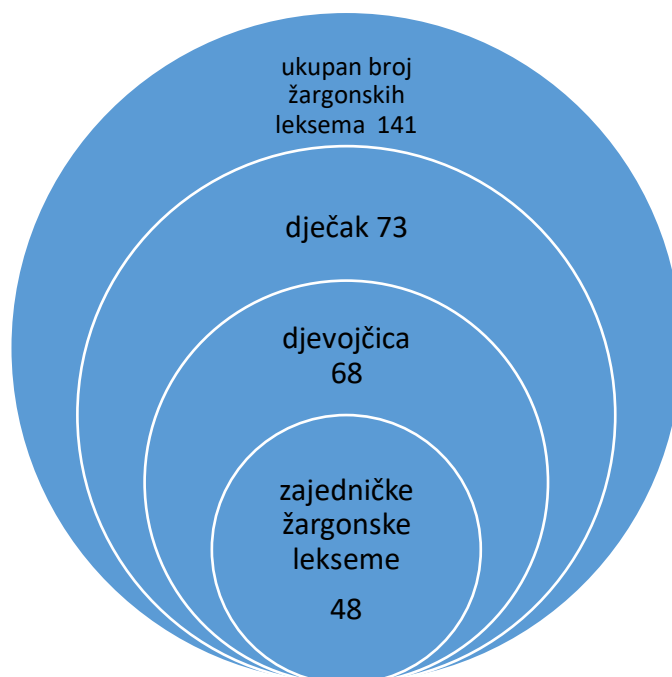
Analiza i sistematizacija podataka dala je sljedeće rezultate.

Učenici petog razreda u prvom zadatku obilježili su 141 žargonski izraz koje koriste u svakodnevnom govoru. Djevojčica je obilježila 68 riječi, a dječak 73.

Zajednički žargonizmi za dječaka i djevojčicu su (48 riječi):

admin (administrator)	normala (uobičajeno)
avion (privlačna osoba)	niđe veze (glupost)
bariti (zavoditi)	none (ženske noge)
crkavati (umoriti se)	paša (omiljen, uvažen)
dejt (ljubavni sastanak)	petak (pet konvertibilnih maraka)
face (uvažena i privlačna osoba)	pločice (trbušni mišići)
faks (fakultet)	razguliti (otići)
fantazija (odlično)	riba (atraktivna djevojka)
fejs (Facebook)	smotan (nespretan)

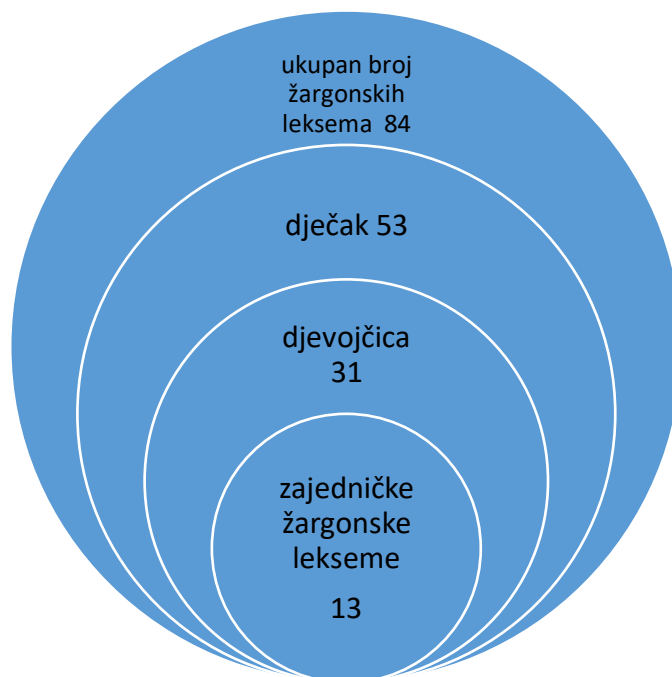
fensi (moderno)	smuntati (uvjeriti)
ispaliti (obmanuti, izigrati)	šljiva (masnica ispod oka)
jaran (drug)	štek (skrovište)
kapirati (razumjeti)	šteliti (namjestiti)
kandže (dugi nokti)	telka (televizija)
klepiti (ukrasti, udariti)	tip (mladić)
komp (kompjuter)	trola (trolejbus)
komirati se (umoriti se)	valja (može, odgovara)
lafo (fol)	vrh (odlično)
lova (novac)	zagotiviti (zavoljeti)
lupiti (izreći glupost)	zakon (sjajno, odlično)
mačka (privlačna žena)	zakuhati (posvađati se)
more (mnogo)	zeza (zezanje)
nafuran (umišljen)	zviznuti (udariti)
nalemati (izudarati)	

Učenici šestog razreda u prvom zadatku obilježili su 84 žargonska izraza koja koriste u svakodnevnom govoru. Djevojčica je obilježila 31 riječ, a dječak 53.

Zajednički žargonizmi za dječaka i djevojčicu su (13 riječi):

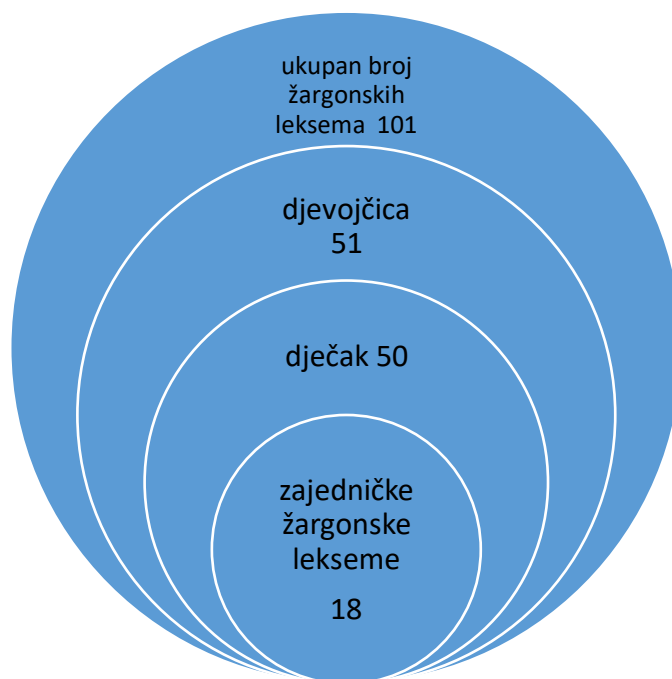
admin (administrator)
čvaka (osoba neobična ponašanja)
daska (žena ravnih grudi)
fejs (Facebook)
gotiva (uživanje)
grob (ružna osoba)
kapirati (razumjeti)
komirati se (umoriti se)
pegla (dosada)
paglu (glup)
papak (primitivac)
pločice (trbušni mišići)
vrh (odlično)

Učenici sedmog razreda u prvom zadatku obilježili su 101 žargonski izraz koje koriste u svakodnevnom govoru. Djevojčica je obilježila 50 riječi, a dječak 51.

Zajednički žargonizmi za dječaka i djevojčicu su (18 riječi):

admin (administrator)	komp (kompjuter)
čamiti (čekati)	krkljanac (gužva)
čvaka (osoba neobična ponašanja)	lova (novac)
daviti (dosađivati pričom)	lupiti (izreći glupost)
dejt (ljubavni sastanak)	nabacivati se (udvarati se)
fejs (Facebook)	niđe veze (glupost)
fensi (moderno)	odron (loše)
grob (ružna osoba)	vrh (odlično)
izofirati se (obrukati se)	
kokuz (osoba bez novca)	

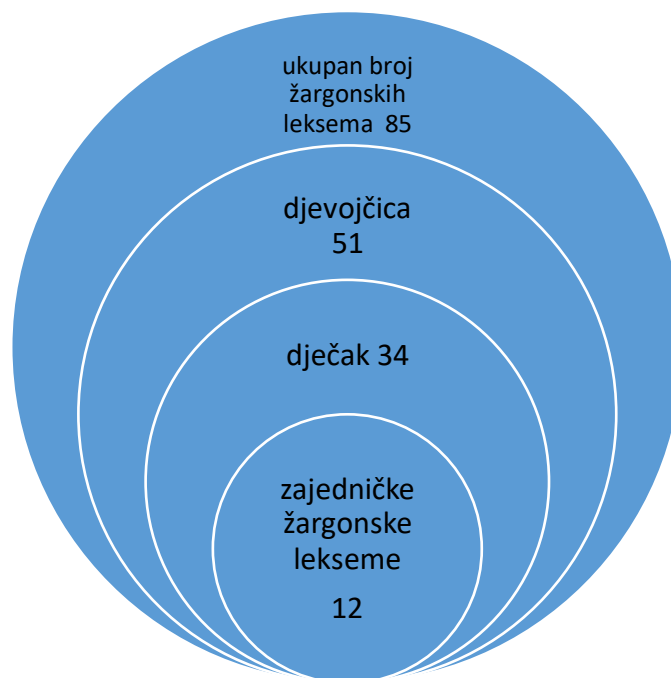

Učenici osmog razreda u prvom zadatku obilježili su 85 žargonskih izraza koje koriste u svakodnevnom govoru. Djevojčica je obilježila 51 riječ, a dječak 34.

Zajednički žargonizmi za dječaka i djevojčicu su (12 riječi):

crkavati (umoriti se)
ekstra (odlično)
gigant (istaknut,
hasta (bolestan)

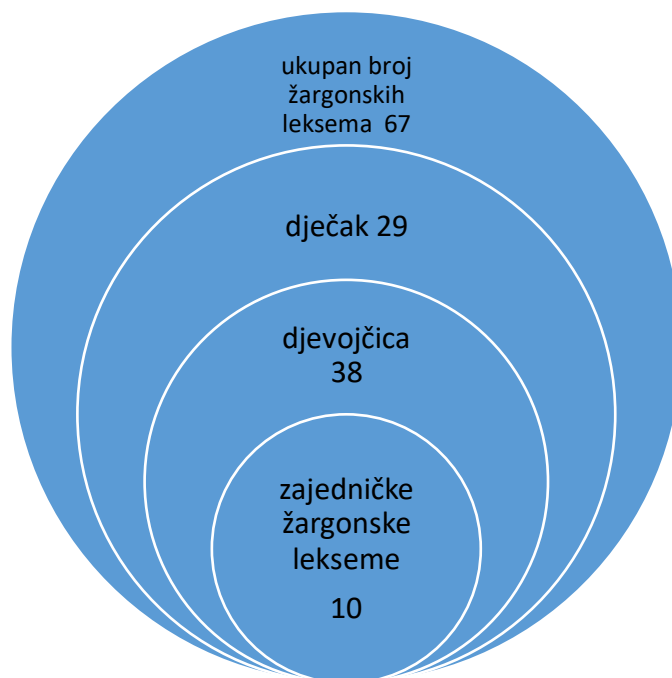
izvaditi se (snaći se)
nafuran (umišljen)
odron (loše)
riba (atraktivna djevojka)
safatati (uhvatiti)
simpa (simpatično)
štek (skrovište)
tip (mladić)

Učenici devetog razreda u prvom zadatku obilježili su 67 žargonskih izraza koje koriste u svakodnevnom govoru. Djevojčica je obilježila 29 riječi, a dječak 38.

Zajednički žargonizmi za dječake i djevojčice su (10 riječi) :

ekstra (odlično)
faca (uvažena i privlačna osoba)
kokuz (osoba bez novca)
levat (glup)
lova (novac)
niđe veze (glupost)
papak (primitivac)
petak (pet konvertibilnih maraka)
safatati (uhvatiti)
tozla (zlato)

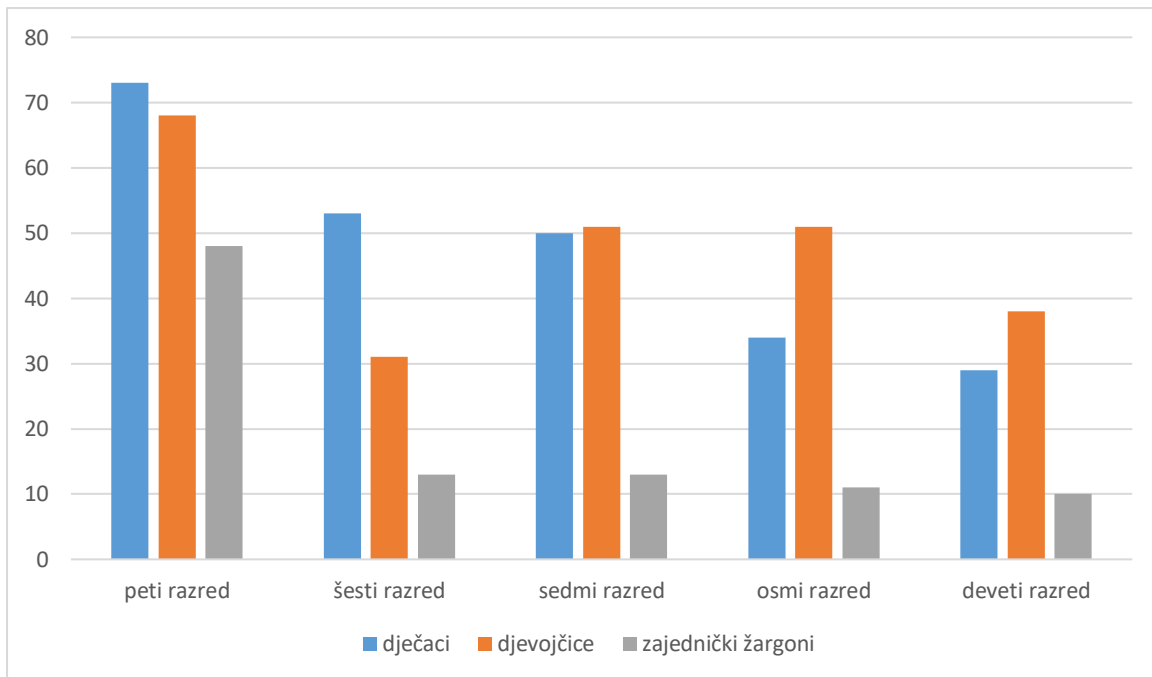
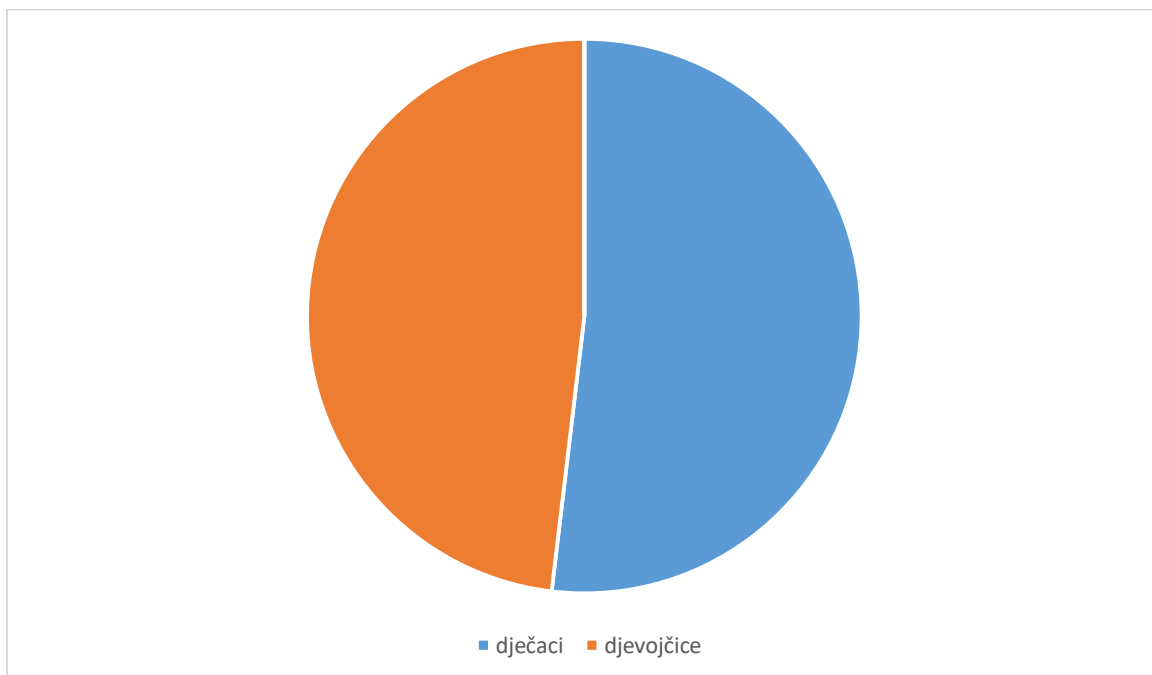

Tabela prikazuje broj upotrijebljenih žargonskih riječi.

U konačnom zbiru vidljivo je da su dječaci od petog do devetog upotrijebili više žargona nego djevojčice. Dječaci su dali 248 oznaka, a djevojčice 230 oznaka za žargonske izraze.

Sumirani rezultati žargona za koje se opredijelila većina dječaka od petog do devetog razreda:

admin (administrator)

crkavati (umoriti se)

čvaka (osoba neobična
ponašanja)

dejt (ljubavni sastanak)

fejs (Facebook)

kokuz (osoba bez novca)

komp (kompjuter)

levat (glup)

lova (novac)

luk (izgled)

niđe veze (glupost)

none (ženske noge)

papak (primitivac)

safatati (uhvatiti)

štek (skrovište)

vrh (odlično)

Sumirani rezultati žargona za koje se opredijelila većina djevojčica od petog do devetog razreda:

admin (administrator)
bariti (zavoditi)
crkavati (umoriti se)
dejt (ljubavni sastanak)
ekstra (odlično)
faca (uvažena i privlačna osoba)
fakat (stvarno)
fejs (Facebook)
fensi (moderno)
izvaditi se (snaći se)
jaran (drug)
kapirati (razumjeti)
kandže (dugi nokti)
kokuz (osoba bez novca)
komp (kompjuter)
komirati se (umoriti se)
lova (novac)
nafuran (umišljen)
normala (uobičajeno)
niđe veze (glupost)
pegla (dosada)
papak (primitivac)
paša (omiljen, uvažen)
smotan (nespretan)
štek (skrovište)
vrh (odlično)

Iz zaključne analize anketne građe vidljivi su i neki žargonski izrazi za koje su se opredijelili svi učenici od petog do devetog razreda, i to:

admin (administrator)	krkljanac (gužva)
crkavati (umoriti se)	levat (glup)
čvaka (osoba neobična ponašanja)	lova (novac)
dejt (ljubavni sastanak)	mačka (privlačna žena)
faca (uvažena i privlačna osoba)	mutan (sumnjiv)
fakat (stvarno)	nabacivati se (udvarati se)
fejs (Facebook)	nafuran (umišljen)
fensi (moderno)	normala (uobičajeno)
hasta (bolestan)	niđeveze (glupost)
izvaditi se (snaći se)	papak (primitivac)
jaran (drug)	riba (atraktivna djevojka)
kاپirati (razumjeti)	safatati (uhvatiti)
kandže (duginokti)	simpa (simpatično)
klepiti (ukrasti, udariti)	smotan (nespretan)
kokuz (osoba bez novca)	štek(skrovište)
komp (kompjuter)	vrh (odlično)
komirati se (umoriti se)	

Ono što je istraživanje pokazalo jeste da su učenici prepoznali i označili veliki broj žargona. Može se uočiti da skoro jednako i dječaci i djevojčice koriste žargonske riječi. Također, uočene su razlike u žargonskim leksemama koje koriste dječaci i djevojčice. Ovo istraživanje je pokazalo da mlađi učenici koriste više žargona nego učenici starijih razreda. Ova činjenica otvorila je nova pitanja. Radeći sa učenicima, ali i u svakodnevnoj (ne)formalnoj komunikaciji, uočila sam sasvim suprotnu pojavu, tj. da stariji učenici imaju mnogo više žargonskih leksema u svakodnevnoj komunikaciji te sam odlučila provjeriti ovu činjenicu.

Nakon razgovora sa učenicima i nastavnicima, ali i slušajući školarce u svojoj okolini, došla sam do saznanja da anketiranje starijih učenika, naročito osmog i devetog razreda, najčešće ne pruži potpune informacije. Učenici ovog uzrasta su konstantno uključeni u različite programe

i anketiranja (profesionalna orijentacija, istraživanja, CIVITAS i sl.) pa ovakva istraživanja koja traže pisane ankete vrlo često ne prihvataju i pružaju otpor u radu i saradnji . Ipak, mladi učenici ovakvim istraživanjima prilaze dosta odgovornije i detaljnije.

Istraživanje je pokazalo i da učenici konstantno mijenjaju žargonski fond riječi čime dokazuju definiciju žargona kao promjenjive kategorije.

Drugi dio ankete tražio je da učenici obilježe značenje pojedinih žargona.

Nakon analize, rezultati su sljedeći¹¹:

antena:

- a) uspravljeni pramen kose
- b) visoka osoba
- c) ruka (gornji ekstremitet)
- d) uho

babo:

- a) istaknut, uvažen, utjecajan, autoritet
- b) sposoban, vješt, stručnjak
- c) šef, gazda
- d) iskusan (u kriminalu)
- e) heroin

baciti:

- a) prevariti, obmanuti
- b) slagati (reći neistinu)
- c) predriblati protivničkog igrača u fudbalu

baja:

- a) istaknut, uvažen, utjecajan, autoritet
- b) sposoban, vješt, stručnjak
- c) šef, gazda

¹¹ Podvučena značenja su značenja koja su bila najčešći učenički odgovori.

d) iskusan (u kriminalu)

beton:

a) odlično, izvanredno

b) jak, snažan muškarac

c) glup

d) gluh

e) mješavina alkoholnih pića (koktel)

f) potpuno pijan

biser:

a) besmislica, glupost

b) onaj koji se bruka, sramoti

c) zabavan, duhovit

bomba:

a) neistina, laž

b) važna vijest/događaj

c) zgodna, atraktivna djevojka

d) odlično, izvanredno

e) moderno, u trendu

f) flaša žestokog pića

caka:

a) intriga, začkoljica

b) lukavstvo, trik

c) prevara, podvala

d) neočekivan potez, majstorija

crkavati:

a) spavati

b) naporno raditi

c) biti bolestan

d) ljenčariti, besposličariti

čok

a) nesitina, laž

b) prevara, podvala

c) intriga, začkoljica

d) duhovitost, šala

e) stil, manir

d) moderno, u trendu

ćiro:

a) strastven pušač

b) spora osoba

c) autobus, minibus, trolejbus

ćumurati:

a) voditi besmislen, isprazan razgovor

b) spavati, drijemati

c) pušiti (cigarete, drogu)

degen/degenerik:

a) priglup, tupav

b) lakomislen, naivan

c) odbojan, antipatičan

d) nespretan, nevješt

demoliran:

a) ružan, odvratan

b) pretučen

c) potpuno pijan

d) drogiran

džukac:

- a) ulizica
- b) beskarakterna osoba
- c) pokvarenjak
- d) policajac, saobraćajac (na dužnosti)

đuvegija:

- a) momak, mladić
- b) švaler
- c) muški spolni organ

farbati:

- a) izmišljati, lagati
- b) varati, obmanjivati
- c) pretvarati se

fasovati:

- a) dobiti batine
- b) biti poražen visokim rezultatom (u sportu)
- c) dobiti, zaraditi

fazon:

- a) oblik (nečega)
- b) način izrade (nečega)
- c) manir ponašanja
- d) stil oblačenja
- e) intriga, začkoljica
- f) lukavstvo, trik
- g) prevara, obmana
- h) neistina, laž
- i) neočekivan potez, majstorija
- j) duhovitost, šala

havarija:

- a) stanje potpunog pijanstva
- b) pijanc, alkoholičar
- c) dobra zabava
- d) duhovito, smiješno
- e) loše, dosadno, monotono

iscijediti:

- a) napatiti, izmaltretirati
- b) maksimalno izvući novčanu korist od nekoga
- c) postaviti učeniku/studentu brojna i detaljna pitanja na ispitu

kehnuti:

- a) srušiti se, pasti
- b) ne položiti ispit
- c) ponavljati školsku godinu

komirati se:

- a) napiti se
- b) nadrogirati se
- c) zaspati, spavati

kulirati

- a) uživati, opuštati se
- b) ljenčariti, bespoličariti
- c) voditi bezbrižan, neuredan život

ložiti se:

- a) biti ushićen

- b) seksualno se uzbuđivati
- c) lahko se isprovocirati, iznervirati se

lujka:

- a) psihički bolesna osoba
- b) luckasta, neobiljna, blesava
- c) zabavna, duhovita osoba

mašina:

- a) sposoban, spretan
- b) brz, hitar
- c) automobil
- d) motor
- e) kompjter

opružiti se:

- a) previše platiti
- b) leči, zaspati
- c) umrijeti, preminuti

poklopiti:

- a) lupiti, udariti
- b) izvršiti spolni čin
- c) prevariti, obmanuti
- d) ušutkati (nekoga)

pući:

- a) psihički oboljeti
- b) pretjerano se zanimati za nekoga
- c) zaljubiti se, zavoljeti nekoga
- d) lupiti, udariti

razvaliti:

- a) pretući
- b) uništiti, upropastiti
- c) pokazati zavidno znanje na ispitu, u školi
- d) pobijediti protivnika visokim rezultatom (u sportu)
- e) izvršiti spolni čin

sirovina:

- a) seljak, provincijalac
- b) prostak, primitivac
- c) glup, tupav
- d) krupan, razvijen muškarac
- e) jak, snažan muškarac

spičiti:

- a) lupiti, udariti
- b) otići, oputovati
- c) bježati, pobjeći
- d) potrošiti sav novac

šmeker:

- a) izdajnik
- b) kukavica, slabić
- c) zgodan, seksipilan muškarac
- d) hrabat, neustrašiv
- e) onaj koji se pravi važan, mangup

Tito:

- a) uvažen, utjecajan, autoritet
- b) sposoban, vješt
- c) osoba koja prednjači u nečemu
- d) zabavn, duhovit

top:

- a) glup
- b) gluh
- c) veća suma novca
- d) odlično! sjajno!
- e) jedinica (ocjena)
- f) veliki džoint

zadati se:

- a) marljivo raditi, posvetiti se poslu
- b) otići, oputovati
- c) dati se u bjekstvo
- d) opijati se
- e) drogirati se

zmaj:

- a) kvalitetan automobil
- b) lijep, privlačan
- c) atraktivna djevojka
- d) brz, hitar
- e) vrijedan, marljiv

žvaka:

- a) strastven poljubac
- b) neistina, laž
- c) lukavstvo, trik
- d) priča, razgovor
- e) guma za žvakanje, žvakaća guma

U drugom zadatku učenici su zaokružili svoje tačne odgovore (izbore). Kao što se može uočiti, njihovi odgovori su dosta jedinstveni i svedeni na jedan do dva izbora. Kako su svi učenici dali skoro iste odgovore, ovdje nije rađena analiza prema uzrastu i spolu.

STATUS ŽARGONA

O statusu žargona među ostalim jezičkim varijetetima govori Amir Džafo u istraživačkom radu „Govor ilijaških srednjoškolaca“.

Žargoni pripadaju razgovornom dijelu jezika i očekuje se njihovo odvojeno korištenje od drugih funkcionalnih stilova.

Tradicionalno je shvatanje žargona kao nižeg jezičnog varijeteta. Savremene lingvističke analize opiru se deskriptivnom pristupu. R. Bugarski uočava: “Sama sistemska priroda jezika i činjenica da je njegovo funkcionisanje regulisano pravilima nedvosmisleno ukazuju na suštinski normativni karakter svakog jezika i jezičkog varijeteta uopšte, bez obzira na njegov društveni status.” (Bugarski, 1996a:162).

Status žargona, komunikativna kompetencija, pozicioniranje govornika i sagovornika uveliko daju prostora da se odnos prema žargonu pozicionira na normativnim i sociološkim faktorima, a zanemaruje njegova kreativnost i slikovitost. Kako korisnici jezika u njegovoj upotrebi vode računa o okolnotima u kojem upotrebljavaju određene jezične jedinice, tako dolazimo do analize govornikovih komunikacijskih kompetencija koje određuju govor primjeren situaciji. Važno je i pitanje pozicioniranja govornikove i sagovornikove tačke gledišta prema žargonu i njegovoj upotrebi.

Normativno određenje žargona, a zatim i sociološko, posmatrano u ovakvim pristupima, ne otvara poglede prema deskripciji njegovih osobina koje opisuju Andrić i Šehović. Slikovitost, asocijativnost, hiperboličnost žargona može osvježiti svakodnevni govor, pa je žargon i predmet odobravanja pojedinih lingvista, jer on “postaje negativna pojava onda kada pojedinci u svom idiolektu ne posjeduju mogućnost prebacivanja sa koda na kod, tj. ne posjeduju stilističku kompetenciju” (Katnić-Bakaršić, 2001:232).¹²

Jezik osnovaca kroz usmena i pismena izražavanja karakterizira upotreba žargona koju učenici često opisuju kao nesvjesnu, tj. posljedicu svakodnevnih neposrednih utjecaja medija, sredine, društva ili grupe. Uloga svih pojedinaca uključenih u obrazovne sisteme jeste identifikacija i eliminacija ovakvih leksičkih kontrukcija u formalnom obrazovanju.

Važno je napomenuti da učenici žargonske izraze mogu uočiti i u književnim djelima, ali u starijim razredima, pa je tada potrebno savladati načine bilježenja žargonskih leksema u

¹²[file:///C:/Users/S/Downloads/Zargon ilijaskih srednjoskolaca.pdf](file:///C:/Users/S/Downloads/Zargon%20ilijaskih%20srednjoskolaca.pdf)

pisanim formama, ukoliko su one u cilju i funkciji književnih zadataka (govorne karakterizacije, socijalne karakterizacije, vremena i mjesta radnje itd.).

Žargonizmi su jedno od temeljnih obilježja leksike razgovornog stila. Međutim, sve više mladih izloženo je prisutnosti žargonskih leksema i u književno-umjetničkim ili novinarsko-publicističkim tekstovima pa govorimo i o prisutnosti žargonizama unutar formalne normativne upotrebe jezika unutar standardnog jezika. Stoga, ako se govori o žargonu u govoru ili u pismu, ne može se ograničiti njegovo definiranje unutar isključivo razgovornog funkcionalnog stila. Onog trenutka kada žargon postane dio pisanog jezika u novinarstvu, književnosti, rječnika, mora se govoriti i o njegovoj upotrebi unutar ostalih funkcionalnih stilova uz isticanje njegovog kolokvijalnog karaktera, stilskoj upotrebi koja se ponajprije veže za govor, a manje uz pisanje.

Žargon, kao promjenjiva jezička kategorija na koju imaju širok utjecaj kako sociološki, psihološki tako i lingvistički uvjeti, se može posmatrati sa dva aspekta: sociopsihološki i lingvistički. *Sociopsihološki aspekt objašnjava postojanje žargona kroz čovjekovu potrebu da pripada društvu i da jezičkim sredstvima potvrdi pripadnost određenoj grupi. Te grupe imaju različite interese, pa onda govorimo o žargonu u kontekstu određenih zanimanja, supkultura, ili teritorijalno određenih jedinica*¹³. Lingvistički aspekt je složeniji i postoje mnoga pitanja o žargonu na koja sve više lingvisti pokušava dati odgovor. *Jedno od pitanja jeste i na koji način kategorizirati žargonizme, s obzirom na široko polje upotrebe i na posve različite interese grupa u kojima se pojavljuju. Bugarski predlaže podjelu na stručni, supkulturni i omladinski tip žargona. Dok stručni žargon obiluje stručnim izrazima nerazumljivim onima koje se ne bave tom oblasti, omladinski i supkulturni žargonizmi su mnogo živopisniji i kreativniji*¹⁴.

Žargon predstavlja svojevrsan bunt, otpor, kako prema jezičnom standardu, tako i prema izvanjezičnoj konvencionalnoj stvarnosti. Jezik kao sistem podliježe lingvističkim, a jezik kao standard sociolingvističkim zakonitostima. Lingvističke su zakonitosti isključivo jezične, a sociolingvističke zakonitosti i jezične i društvene. Dakle, za razliku od jezika kao sistema, jezik kao standard ovisan je o kulturi, o književnosti, o civilizaciji, o politici, o vjeri, o naciji i dr.

¹³https://www.ff.unsa.ba/files/zavDipl/20_21/bhs/Irma-Tabak.pdf

¹⁴ Ibid.

ZAKLJUČAK

Svaka grupa okupljena oko zajedničkih interesovanja ima potrebu za vlastitim načinom izražavanja. U takvom kontekstu nastaju žargonski izrazi koji imaju različite funkcije. Žargon, kao dio leksike nekog jezika, ima ulogu odvajanja određene grupe od ostalih. Time automatski podrazumijeva pripadnost drugoj grupi gdje zajednička sfera može biti uzrast, hobi, školovanje, sredina itd.

Može se zaključiti da je žargon mladih bogat izvor novih saznanja o jeziku i promjenama među mladima koje se odnose na novine u informacionim sistemima, muzici, filmu, sportu, uzrastu i brojnim drugim kategorijama. Zato se može posmatrati iz lingvističkog ugla, ali i iz sociološkog te psihološkog. Žargon najčešće stvaraju mladi koji ga obogaćuju, mijenjaju, održavaju i vremenom odbacuju. Promjenom generacija svaka nova generacija stvara svoj rječnik, svoj identitet i kulturu, zadržavaju od onih prijašnjih generacija ono što im odgovara i što je još aktualno. *To je jezična varijanta za uspostavljanje uglavnom grupnog identiteta, ali i za iskazivanje vlastitog, individulanog identiteta, te za razlikovanje od drugih.*¹⁵

U novije vrijeme jezički interes za razgovorni jezik, neknjiževni i nestandardni jezik i njegov prodor u normu bosanskoga jezika svakim danom jača, a rezultati istraživanja su sve bogatiji. Dragoslav Andrić u *Rečniku žargona* kaže da se žargon ne može precizno definirati niti mu se mogu odrediti tačne granice – gdje prestaje žargon, a počinje književni jezik. Sa druge strane, pak, Ranko Bugarski za žargon kaže da je to jezik u malom i definira ga na sljedeći način: “Široko govoreći, žargonom se može nazvati svaki neformalni i pretežno govorni varijetet nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i slično – čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno omeđena. Žargon je obeležen specifičnim jezičkim sredstvima, pre svega leksičkim i frazeološkim, a izuzetno i gramatičkim i fonološkim.” (Bugarski, 2006:12)

Žargon sarajevskih osnovaca oslikao je njihov svakodnevni jezik te njihove svakodnevne sfere interesovanja. Osnovci su dokazali ekspresivnost, slikovitost, ironiju, cinizam, metaforičnost svoga jezika i time dali sliku novog sarajevskog žargona.

Žargon, iako daje utisak i neuhvatljive kategorije jezika zbog njegove nestalnosti, sigurno će ostati plodno tlo za buduća jezična istraživanja. Također, sarajevski žargon godinama ostaje

¹⁵<https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1106/datastream/PDF/view>

prepoznat kao jedna od važnijih karakteristika Sarajeva u odnosu na okolne gradove i susjedne države, te se njeguje kao poseban vid sarajevskog duha.

LITERATURA

1. Andrić, D. (1976), Rečnik žargona i žargonu srodnih reči i izraza, BIGZ, Beograd.
2. Anić, V., Goldstein, I. (1999), Rječnik stranih riječi, Novi Liber, Zagreb.
3. Bugarski, *Žargon*, Biblioteka XX vek, Beograd, 2006.
4. Bugarski, R. (2006), *Žargon (lingvistička studija)*, 2, prerađeno i prošireno izdanje, Biblioteka XX vek, Beograd.
5. Čedić, I. (2007), Rječnik bosanskog jezika, Institut za jezik, Sarajevo
6. Čedić, I. (2008), Rječnik anglicizama u bosanskom jeziku, Institut za jezik, Sarajevo.
7. Halilović, S., Tanović, I., Šehović, A., *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet, Sarajevo, 2009.
8. Katnić-Bakaršić, Marina, *Stilistika*, Sarajevo, 2001.
9. Saračević, Narcis, *Rječnik sarajevskog žargona – prilog leksikografiji bosanskoga jezika*, 2.izd., Vrijeme, Zenica, 2007.
10. Tanović, I., Šehović, A., *Negativan uticaj stranih jezika na maternji jezik*, Svjetlost, Sarajevo, 2004.
11. Šehović, A. (2009), “Leksika razgovornoga bosanskog jezika”, u: Halilović, S., Tanović, I., Šehović, A., *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet.
12. Silić, J. (2006), *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Disput
13. Bugarski, R. (2006), *Žargon (lingvistička studija)*, 2, prerađeno i prošireno izdanje, Biblioteka XX vek, Beograd.
14. Sabljak, T. (1981), *Šatra – rječnik šatrovačkog govora (predgovor)*, Globus, Zagreb

https://www.academia.edu/25208714/Zargon_ilijaskih_srednjoskolaca
<https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1106/datastream/PDF/view>
<http://ps.pfb.unbi.ba/wp-content/uploads/2018/05/PS-br-6-7-FE%C4%90A-IMAMOVI%C4%86-MERSINA-MUJAGI%C4%86.pdf>
https://www.ff.unsa.ba/files/zavDipl/20_21/bhs/Irma-Tabak.pdf